

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
Державне некомерційне підприємство «Центр тестування професійної
компетентності фахівців з вищою освітою напрямів підготовки «Медицина» і
«Фармація» при Міністерстві охорони здоров'я України»
(ДНП «Центр тестування»)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЛИСТ

ПРО НОВОВВЕДЕННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Реєстр № 46/9/23

Випуск з проблеми
"Гігієна навколишнього середовища"
Підстава: витяг ЕПК
"Гігієна навколишнього середовища"
Протокол № 4 від 20.12.2022 р.

НАПРЯМ ВПРОВАДЖЕННЯ:
ГІГІЄНА НАВКОЛИШНЬОГО
СЕРЕДОВИЩА

ОРГАНІЗАЦІЯ ХАРЧУВАННЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ДІЄТИЧНИМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

УСТАНОВА-РОЗРОБНИК :

**ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГРОМАДСЬКОГО
ЗДОРОВ'Я імені О.М. МАРЗЄЄВА
НАМН УКРАЇНИ»**

А В Т О Р И :

д.мед.н., проф. ГУЛІЧ М.П.,
к.мед.н. ПЕТРЕНКО О.Д.,
к.б.н. ЛЮБАРСЬКА Л.С.

м. Київ

Суть впровадження: рекомендації щодо організації харчування дітей з особливими дієтичними потребами в закладах загальної середньої освіти.

Інформаційний лист пропонується для впровадження в діяльність закладів загальної середньої освіти різного підпорядкування, постачальників харчових продуктів та/або послуг з харчування які здійснюють організацію харчування учнів закладів загальної середньої освіти.

Інформаційний лист підготовлено в рамках науково-дослідної роботи лабораторії профілактики аліментарно-залежних захворювань ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМНУ» «Наукове обґрунтування удосконалення організації харчування дітей в Новій українській школі» АМН 16.21, номер держреєстрації 0120U105403, термін виконання – 2021-2023 рр.

В Україні за даними проведених досліджень стан здоров'я дітей шкільного віку погіршується, зокрема, зростає кількість дітей, які мають встановлений діагноз, що потребує дієтичної корекції. Згідно діючих нормативних документів заклад освіти має організувати щонайменше одноразове гаряче харчування під час навчання дітей, в тому числі і для дітей, що потребують дієтичного харчування. В ході дослідження ми опитали батьків дітей з особливими дієтичними потребами щодо наявних проблемних питань харчування дітей в школі.

За нашими даними, більше чверті дітей, що мають особливі дієтичні потреби не харчуються в школі. Також батьки зауважили, що більше ніж в половини (57 %) діти постійно або періодично не харчуються на протязі всього шкільного дня через відсутність прийнятних страв та продуктів. 43 % батьків дітей з особливими дієтичними потребами визначають погіршення стану здоров'я дитини через невідповідне дієтичним потребам шкільне харчування. Також батьки вказують на необхідність контролю з боку працівників школи за дотриманням дієти. Особливі дієтичні потреби також негативно впливають на психологічний стан дитини. Про це повідомляють

майже 23 % опитаних. Частина дітей вимушена споживати їжу в їдальні або класі але окремо від інших дітей, що слугує додатковим травмуючим чинником. Також ми запитали батьків, що саме, на їх погляд, необхідно для забезпечення їх дитини відповідним дієтичним харчуванням. Найбільше батьків (45,6 %) – переважно це батьки дітей з захворюваннями шлунково-кишкового тракту – вважають за необхідне запровадження особливого приготування їжі, 22 % - потребують зміни режиму харчування та додаткових прийомів їжі, спеціальних дієтичних продуктів потребують 18 % дітей. Майже 40 % родин вимушені додатково витратити кошти через недоступність шкільного харчування. Всі запропоновані їдальнею страви звичайного раціону є прийнятними лише для 6 % дітей з особливими дієтичними потребами.

З огляду на вищевикладене, нами розроблено дане повідомлення, яке містить інформацію рекомендаційного характеру щодо окремих аспектів організації дієтичного харчування в умовах закладу загальної середньої освіти:

1. Основними принципами організації дієтичного харчування в закладах загальної середньої освіти мають бути:
 - Використання для приготування дієтичних страв натуральної харчової сировини з урахуванням дієтичних обмежень;
 - Забезпечення щадливої функції дієтичного харчування – виключення смажених страв, продуктів, що мають подразливу дію на шлунково-кишковий тракт дитини, механічне подрібнення продуктів за необхідності, додержання оптимальних температурних меж видачі страв;
 - Обмеження або повне виключення харчових речовин, що погіршують протікання хвороби;
 - Забезпечення раціонального нутрієнтного складу харчування за рахунок заміни продуктів або застосування спеціальних продуктів за необхідності;

2. Підставою для організації дієтичного харчування є надання батьками (опікунами) дитини медичної довідки про необхідність та індивідуальні особливості дієтичного харчування для дитини.
3. Харчування учнів з особливими дієтичними потребами має організовуватись шляхом приготування дієтичного меню або окремих страв на харчоблоці закладу освіти, за принципом кейтерінгового харчування або шляхом організації умов прийому їжі, принесеної учнями з дому.
4. Контроль за дотриманням особливостей застосування харчових продуктів та їх кулінарної обробки для дієтичного харчування покладається на медичного працівника закладу освіти.
5. Для приготування страв для дієтичного харчування, що передбачає обмеження або повне виключення певних харчових речовин (фенілаланіну, лактози, глютену тощо) використовується окремий спеціально промаркований посуд та кулінарний інвентар.
6. Для дітей з алергічними захворюваннями (непереносимістю) певних харчових продуктів слід організувати приготування страв, наближених до загального меню з заміною відповідних харчових продуктів на такі, що не викликають патологічних проявів.
7. Недопустимо зниження енергетичної або харчової цінності прийомів їжі для дітей з особливими дієтичними потребами порівняно з загальними меню (якщо це не передбачено медичними рекомендаціями).
8. Для організації дієтичного харчування для дітей з фенілкетонурією та целіакією дозволяється використовувати окремі спеціальні харчові продукти, що придбані та надаються батьками (опікунами) дитини. Такі продукти в непошкодженій промисловій упаковці за наявності супровідної документації можуть бути передані на харчоблок за дотриманням умов зберігання та строків придатності.
9. В разі, якщо організація дієтичного харчування неможлива, в закладі освіти має бути організоване місце для прийому учнями їжі, принесеної з

дому, а також умови для безпечного зберігання такої їжі (холодильник) та можливість її розігріву.

10. За наявності серед контингенту закладів загальної середньої освіти учнів з особливими дієтичними потребами, заклад може закуповувати необхідні спеціальні харчові продукти, з урахуванням відповідних дієтичних потреб учнів.

11. Медичний працівник закладу освіти має інформувати учнів з особливими дієтичними потребами про необхідність дотримання дієтичних обмежень, разом з педагогічними працівниками, працівниками харчоблоку контролювати дітей під час прийому їжі, інформувати батьків (опікунів) про особливості харчування дитини під час її перебування в закладі освіти.

Запропоновані рекомендації можна використовувати при організації харчування дітей з особливими дієтичними потребами в закладах загальної середньої освіти різного підпорядкування.

Матеріали інформаційного листа пройшли обговорення з громадськими організаціями (ВГО «Українська спілка целиакії», ГО «Фенілкетонурія-Україна»), які опікуються проблемами дітей з особливими дієтичними потребами.

Запропоновані матеріали не потребують додаткового обладнання.

За додатковою інформацією звертатися до авторів листа: Гуліч М.П., Петренко О.Д., Любарська Л.С. (02094, м. Київ, вул. Гетьмана Павла Полуботка (Попудренка), 50, ДУ «Інститут громадського здоров'я ім. О.М. Марзєєва НАМН України», тел. (044) 292-02-93, e-mail: petrenok@ukr.net).